

TİB

TÜM
İKTİSATÇILAR
BİRLİĞİ

AYLIK BÜLTENİ

NİSAN 1975
No : 10

PAHALILIK

125 kuruş

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Pahalılık	1
Türkiye Kalkınma Vakfı	3
Uluslararası Enerji Ajansı	5
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası	13

TİB adına sahibi :

AYDIN KÖYMEN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

YILDIRIM KOÇ

Yönetim Yeri :

Tüm İktisatçılar Birliği

Karanfil Sok. 14/10

Kızılay/Ankara

Basıldığı yer :

Çark Matbaası, Ankara 1975

Emekçi sınıf ve tabakaların pahalılık karşısında yeni ekonomik taleplerde bulunmasına bile fırsat vermek istemeyen sömürücü hakim ittifak (emperyalistler, emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci burjuvazi ve onlarla işbirliği halindeki büyük tefeci-bezirgan ve toprak ağaları) çeşitli basın-yayın olanaklarından yararlanarak tam bir iftira kampanyası sürdürmektedir. İddialarına göre hayat pahalılığının nedeni «işçi ücretlerindeki artıştır», «memur maaşlarındaki artıştır», «yüksek taban fiyatı uygulamalarıdır.»

Dikkat edileceği gibi, bu iddiaların amacı emek cephesini oluşturan sınıf ve tabakaların arasındaki uzlaşır çelişkileri ön plana çıkartmak, havayı bulandırmaktır. Amaç, sömürücü hakim ittifaka karşı bütünleşen emek cephesini parçalamak ve böylece sömürü düzenini sürdürmektir.

Biz ise pahalılığın gerçek sorumlusunun bu sömürücü hakim ittifak olduğunu iddia ediyoruz! Sömürücü hakim ittifakı oluşturan üç unsur şu yollarla pahalılığa neden olur:

Emperyalistler (Uluslararası teknelci burjuvazi)

Türkiye emperyalist-kapitalist sisteme bağı bir ülkedir. Üretilen malların maliyetinin önemli bir bölümünü yurt dışındaki emperyalist tekellerden tekel fiyatlarıyla satın alınan yatırım malları, ara mallar ve hammaddelere ödenen miktar oluşturmaktadır. Bu malların fiyatları ise sürekli olarak artmaktadır. 1968 yılını temel alırsak, ithal malları fiyatları 1973 yılı sonunda iki buçuk katına çıkmıştır.

(Yıllık Ekonomik Rapor - 1974 Mali Yılı Bütçe Tasarısı Eki, s. 107). 1974 ve 1975 yıllarında emperyalist-kapitalist sistemin ana sorunu haline gelen enflasyon da Türkiye'ye yansımaktadır, ithal malları fiyatları daha da artmıştır.

İthal edilen mallardaki bu fiyat artışları maliyetler ve dolayısıyla fiyatları etkilemektedir. 1972 yılı için Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan bir araştırmaya göre çeşitli malların vergisiz sınaı maliyeti içinde ithal malı girdilerin oranı şu şekildedir:

Alüminyum madde maddeleri	% 65
Alüminyum çelik iletken	65
Mekanik hesap makinesi	63
Traktör	58
Kamyon	54
Plastik eşya	52
Tıbbi ilaç	51
Otobüs	50
Takım tezgahı	48
Traş bıçağı	48
Toz deterjan	46
Alüminyum mutfak eşyası	45
Döküm radyatör	44
Minibüs	43
Binek otosu	42
Oto radyosu	41
Kamyonet	41

(Kaynak : Türk Sanayiinde 1972 Yılı Maliyet Analizleri, D.P.T. 1382, İPD 372, 1974.

Yukarıdaki rakamlara göre, bu malların fiyatlarında son yıllarda görülen büyük artışların ana sorumlusu, maliyetler içinde önemli bir pay tutan girdileri satan emperyalist tekellerdir. Yani emperyalist tekellerin kârlarının artması emekçi sınıf ve tabakaların yaşamlarının daha da zorlaşması demektir.

Değnilmesi gereken diğeri bir nokta, devletin ve genel olarak kamu kuruluşlarının ithalatının toplam ithalat içindeki payının % 40 civarında olduğudur. İthal malı fiyatlarındaki bu artışlar böylece bir taraftan kamu iktisadi teşebbüslerinin ürettiği mal ve hizmetlerin fiyatını arttırırken, diğeri taraftan vergiler yoluyla genel olarak fiyatların artmasına yol açmaktadır.

Uluslararası teknelci sermayenin ülke içinde fiyatları arttırıcı etkisinin görüldüğü diğeri bir alan, çok yüksek fiyatlarla yapılan teknoloji satışıdır. Hemen hemen her malın üretiminde emperyalist tekellere teknolojik bağımlılık, patent, know-how, lisans, v.b. ödemelerini gerektirmektedir. Yapılan bu ödemeler ise üretilen mal ve hizmetlerin fiyatlarına eklenmektedir.

Yabancı ülkelerden satın alınan malları genellikle emperyalist gemi tekelleri taşımaktadır. Ödenen yüksek taşıma ücreti de büyük bir meblağ tutmakta ve maliyete eklenmektedir.

Diğeri taraftan emperyalist tekellerin doğrudan doğruya yaptıkları yatırımlar (kendi başlarına veya genellikle olduğu gibi yerli teknelci burjuvazi ile ortaklaşa olarak) aracılığıyla sağladıkları kâr da hayat pahalılığının ana nedenlerinden biridir.

Emperyalizmin genel olarak hayat pahalılığına yol açan faaliyetlerine bir taraftan dış borç fa-

(Devamı S. 21'de)

EMPERYALİZMİN GÜNÜMÜZDEKİ STRATEJİSİNE UYGUN BİR KURUM : TÜRKİYE KALKINMA VAKFI

Bu kurumun ne olduğu ve ne amaçlar taşıdığına geçmeden önce günümüzde emperyalizm olgusunun ulaştığı boyutları ve bu boyutlar içerisinde konumuzla ilgisi olması bakımından az gelişmiş ülkelerde ne gibi çalışmalar yapıldığı hakkında kısa bir tekrar, konunun daha berrak bir şekilde ortaya konması için gereklidir.

Emperyalizm, sadece ekonomik bir sömürü değil ideolojisi, kültürü, askeri, ekonomik ve sosyal bütün yönleriyle bir bütündür. Ve kurtuluş ise ancak emperyalizmi bütün yönleriyle yıkmakla mümkündür. Bilindiği gibi İkinci Dünya Savaşından sonra pazarları iyice daraldığı ve buna karşılık olarak da gelişen teknoloji nedeniyle üretim mutlak olarak arttığından emperyalistler bir pazar darlığına düşmüşlerdir. Yeni yerler ferhederek pazar genişletme olanağından yoksun olduklarından, az gelişmiş ülkelerde geliştirdikleri ve kendileriyle bütünleştirdikleri tekeli burjuva sınıflarıyla bu ülkelerde çarpık bir kapitalistleşme yaratarak ve tarımda feodal ilişkileri tasfiye edip tarımda kapitalistleşme oluşturarak bir pazar genişletmesi yaratmak yolundadırlar. (İran'daki, Latin Amerika'daki ve 12 Mart'tan sonra Türkiye'deki toprak reformu girişimleri.)

İşte kırsal alandaki pazar potansiyelinin etkin olarak kullanılabilmesi amacıyla Türkiye'de de feodal kalıntıları tasfiye etme girişimleri bilhassa 1960'lardan sonra hız kazanmış (27 Mayıs'tan sonra 55 toprak ağasının sürülmesi, toprak reformunun söz konu-

su olması) ve bu girişimler bilhassa 12 Mart'tan sonraki toprak reformu kanunu ile hızlanmış, günümüzde de devam etmektedir. (Toprak reformunun Urfa'da başlatılma çalışmaları.) Fakat bu girişimler henüz kesin sonuca ulaşmış değildir, çünkü her zaman olduğu gibi genel bir doğru olan altyapı-üstyapı ilişkisi ve çelişkisi işlevini sürdürmektedir. Bilindiği gibi altyapı-üstyapıyı tayin eder, oluşan üstyapı bir süre sonra altyapıdaki gelişmelerle ters düşer, fakat hemen istendiği anda üstyapıyı değiştirmek yani o üretim ilişkilerini tasfiye etmek mümkün değildir. Kültürü, ideolojisi, geleneği ve yapısal etkileri ile toplumda belirli bir güç kazanan feodal kalıntılar da bugün böyle bir direnç içerisindeyler.

İşte emperyalistler ve yerli ortakları tekeli burjuvazi 1950'lerden sonra çeşitli yöntemlerle hem genel olarak emperyalistlerin ve özel olarak da ABD emperyalizminin propagandasını yapmak hem de yaydıkları fikirler ve kültürle emperyalizmi hoş göstermek ve kendilerine yeni pazar ve yatırım olanakları sağlamak için girişimlerde bulunmuşlardır. Bu nedenle 1962 yılında yapılan bir ikili anlaşma ile Türkiye'de çalışmalar yapmak üzere Barış Gönüllülerinin gelmesi kabul edildi. Barış Gönüllüleri Türkiye'ye teknik ve sosyal konularda yardım maaşkesi altında gelmişler ve ülkede ABD emperyalizminin propagandasını yapmak ve ülkenin kırsal kesimlerinde (özellikle İç Anadolu, Güney Anadolu'da) köylerin etnik yapıları, sosyal durumları, po-

litik yapının ne olduğu ve kimlerin ne derece etkili oldukları konularında araştırma yapmışlardır. (Gizli Belgelerle Barış Gönüllüleri, Müslim Özbalkan) Barış Gönüllülerinin genel çalışmaları içerisinde sağlık çalışmaları, köy kalkınması adı altında kırsal alanda kapitalistleşmeyi öneren ve ABD propagandası yapılan programları vardı. Ve genellikle Barış Gönüllüleri kararlaştırıldığı üzere Halk Eğitimi Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitimi Merkezi Müdürlerinin yardımcıları olarak çalışmışlardır. (a.g.e.). İşte ABD emperyalizminin çıkarları doğrultusunda çalışan ABD hükümetine bağlı Barış Gönüllüleri örgütünün bu çalışmaları Emperyalizmin kültür saldırısının bir parçasıydı. Bu arada belirtmek gerekir ki, Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı'nın bir kuruluşu olan Halk Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı Merkez Müdürlükleri de köy çalışmalarında bir yandan Barış Gönüllüleri ile çalışarak diğer yandan da Amerikan yardımı, süt tozu, peynir vb. gibi maddeler dağıtarak ve ABD Haberler Merkezinden aldıkları Amerika Birleşik Devletlerindeki

kapitalist tarım çiftliklerinde çekilmiş filimleri köylerde oynatarak emperyalistlerin amaçlarıyla ABD propagandasına ve emperyalist kültürün yayılmasına ister istemez yardım etmiş oldular.

Böylece 1970'lere doğru Türkiye'de Barış Gönüllülerine karşı tepkiler yoğunlaşınca bunların çalışmaları ve Türkiye'ye gelmeleri sınırlandırıldı ve yavaşlatıldı.

İşte emperyalizmin kültür saldırısının bir parçası olan ve aynı zamanda tarımda kapitalistleşmeyi öneren ve köyden kente akışı yani proleterleşmeyi yavaşlatmayı amaçlayan yeni bir kuruluş daha ortaya çıktı ki bu 13.1.1969'da Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi kararıyla Başbakanlığa bağlı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün denetiminde(!) olan Türkiye Kalkınma Vakfıdır. (Türkiye Kalkınma Vakfı, Haber Bülteni, Ağustos 1969).

Bu vakıf kurulurken kimlerin ve hangi kuruluşların ne gibi yardımlar yaptıklarını şöyle bir sıralamak dahi, Türkiye'nin kalkınması için mi yoksa emperyalizmin çıkarı için mi kurulduğunu gösterecek kadar açıktır:

(Devamı S. 17'de)

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ
AYLIK BÜLTENİNE ABONE
OLUNUZ.

YILLIK ABONE TUTARI 15 TL.

KARANFİL SOK. 14/10

KIZILAY/ANKARA

ULUSLARARASI ENERJİ AJANSI : EMPERYALİST SÖMÜRÜNÜN PETROL ALANINDAKİ YENİ ÖRGÜTÜ

Geride bıraktığımız yıl içinde kurulan Uluslararası Enerji Ajansının eylemlerine ilişkin haberleri, arada bir radyolardan dinlemekte, gazetelerden okumaktayız. Nedir Enerji Ajansı?

Enerji Ajansı, uluslararası tekelci sermayenin enerji, daha doğrusu bugün enerjinin birincil kaynağı olan petrol alanındaki emperyalist sömürüsünün dayanağı olan bir örgüttür. OECD bünyesinde kurulmuştur. OECD ise ABD, Kanada ve kapitalist Avrupa ülkelerinin ekonomik alanda ortak girişimlerde bulunup hareket etmesini sağlayan, onlara danışmanlıkta bulunan, proje kredileri veren emperyalist bir örgüttür.

Enerji Ajansı 16 ülkenin katılımıyla kurulmuştur. Kararlar oylamalar ile alınmaktadır. Ne var ki, oylar her ülkenin kullandığı petrol miktarına göre belirlendiğinden genellikle kararlar üstünde toplam 148 oyun 51'ine sahip Amerika, 18'ine sahip Japonya ve 11'ine sahip Almanya çoğunluk sağlayarak etkin olmaktadır. Türkiye'nin ise yalnız 4 oyu vardır.

Ajansın sözde amacına göre :

«Uluslararası şirketler, ulusal şirketler, bütünleşmemiş şirketler ve uluslararası petrol endüstrisinde önemli bir role sahip kuruluşlardan derlenecek, petrol stokları, şirketin mali durumu, yatırımları, bellibaşlı ham petrol kaynaklarıyla yapmış oldukları anlaşmanın içeriği, şirketin üretimi, üretimde beklenen değişiklikler, ham petrolün dağıtım biçimi

ve koşullarına ilişkin bilgileri ve Ajansın isteyeceği diğer bilgileri ajansa vereceklerdir.»

Böylece Enerji Ajansı, üye ülkelerin ve bu ülkelerden kaynaklanan şirketlerin ürettikleri ve dağıttıkları tüm bilgileri toplayacak, sistemleştirecek ve bu üyeler lehine kullanacaktır. İlk bakışta girişimin bir bilgi bankası oluşturmaya yönelik bir girişim olduğu sanılsa da, Ajansın amaçları çok daha değişiktir.

İmzaladıkları, anlaşmanın ikinci maddesine göre, üye ülkeler:

«En az 60 günlük tüketimi için gerekli stoku, petrol ithalatına başvurmadan acil durumlar için elinde bulundurmak, tüketimi kısıtlayıcı tasarruf tedbirleri uygulamak ve yine acil durumlarda üyeler arasında işleyecek petrol paylaşırma mekanizmasına katılmakla» yükümlüdürler.

Ajansın daha uzun dönemli amaçlarını ise şöyle sıralayabiliriz :

- Petrol fiyatlarının düşürülmesi
- OPEC'in zayıflatılarak parçalanması
- Arz ve talep konularında petrol tekelleriyle bağlantılı olarak hareket edilmesi
- Yeni enerji kaynaklarının aranması.

Adı Enerji Ajansı olmakla birlikte, Ajansın faaliyet kaynaklarının petrol üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz. Niçin petrol üzerinde bu denli gürültü koparılmaktadır? Bugün Dünya Enerji kaynaklarının dağılımına bakacak olursak:

DÜNYA ENERJİ KAYNAKLARININ DAĞILIMI %

YIL	1960	1965	1970	1980
Kaynak				
Kömür	50.7	42.1	34.6	25.3
Tabii Gaz	13.6	16.4	18.8	20.0
Petrol	33.2	38.7	43.9	47.8
Hidroelektrik ve Nükleer Güç	2.5	2.8	2.7	2.9

Kaynak : Oil, The Present Situation and Future Prospects

1960'dan bu yana giderek petrolün enerji kaynakları içindeki öneminin arttığını; kömürün ise azaldığını görebiliriz. 1975'lerde dünya enerji gereksinmesinin % 45'ini karşılayan petrol, bu nedenle önemlidir.

Emperyalizmin petrol üzerinde oynadığı oyunları anlayabilmek için onun yeraltı kaynaklarını nasıl sömürdüğünü incelemek gerekir. Emperyalist sömürü madencilik alanında özellikle yoğunur. Madenler yeraltı zenginliği olarak buldukları ülkenin emekçi halkının malıdır ama bugün emperyalizmin sömürüsü altındaki ülkelerde madenlerden elde edilen gelirler emekçi halka değil emperyalist tekellere ve onların yerli ortaklarına gitmektedir.

Madencilik alanında emperyalist sömürü iki yönlüdür. Birinci biçimiyle emperyalist sömürü emperyalistlerin madenlerin bulunduğu ülkeye doğrudan yatırım yapmalarıdır. Yabancı sermayeli şirketler :

«Belli bir bölgede maden üretme ayrıcalığını elde eder, kendi ülkesinden gerekli olan malzeme-yi getirir, madenin bulunduğu ülkeden ucuz işgücü sağlar ve elde ettiği madenleri kendi ülkesine gönderir.»

Böylece geri bırakılmış ülkeden yok pahasına çıkarılan madenler emperyalist ülkede işlenir ve tekel fiyatlarıyla tekrar az gelişmiş ülkeye satılır. Bunun yurdu-muzdaki tipik bir örneği Manyezit A.Ş.'dir.

«Yurt içinde üretilen ucuz ve yüksek kaliteli cevherlerin bağlı clunan anaç emperyalist tekellere aktarılması yoluyla sömürünün en belirgin örneğini Manyezit A.Ş. vermektedir. Şirket 1962 yılında merkezi Avusturya'da bulunan Voitscher Magnezit Werke tarafından 6.3 milyon lira sermaye ile kuruldu. Bu sermaye 1964 yılında 12 milyon, 1969 yılında 15.8 milyon ve 1970 yılında da 20 milyon liraya çıkarıldı. Manyezit A.Ş. Avusturya'daki anaç emperyalist tekele yaptığı ihracat nedeniyle, İstanbul Sanayi Odası tarafından yıllardır altın madalya ile onurlandırılmaktadır.»

Şirket Türkiye'den çıkardığı manzeyiti son derece ucuza Avusturya'ya sevk etmekte, orada basit bir işlemden geçirdikten sonra ateş tuğlası olarak Türkiye'ye fahiş fiyatlarla satmaktadır.

Bu, sömürünün bir yönüdür. Sömürünün ikinci yönünü ise aşağıdaki satırlar açıklamaktadır.

«Emperyalist-kapitalizm döneminde üretim ve dağıtım alanında tekeller egemendir. Az gelişmiş ülkelerde üretilen malların fiyatları da emperyalist tekellerin egemen olduğu bir pazarda, bu emperyalist tekeller tarafından belirlenir. Bu nedenle belli bir madenin üretiminde emperyalist tekellerin doğrudan doğruya yatırımının olmaması, bu alanda emperyalist sömürünün olmadığı anlamına yorumlanmamalıdır. Eğer ihracata dönük maden üretiminde dünya pazarlarındaki ahıclar

emperyalist tekellerse ve dünya fiyatlarını bu tekeller belirliyorlarsa, bu madenler doğrudan doğruya yapılan yabancı sermaye yatırımlarının ürünü olmasa bile, bir sömürü aracıdır. Bu madenler gerçek değerlerinin altında fiyatlarla, emperyalist tekellerin kendi çıkarlarına uygun olarak belirledikleri fiyatla satın alınacaktır ve emperyalist yatırım olmasa bile, emperyalist sömürü pazar ilişkileri aracılığıyla gerçekleşecektir.»

«Emperyalist-kapitalistler maden çıkartma ayrıcalıklarını ülkedeki yerli sömürücü sınıflardan elde ederler. Bu ayrıcalıklar sayesinde ülkede ürettikleri ucuz madenleri yurt dışına aktarırlar, böylece tüm emekçi halka ait olan doğal hammadde kaynakları değerlerinin çok altındaki fiyatlarla emperyalistlerin veya ortaklarının eline geçer. Emekçi halkın yararına olarak kullanılabilir bu servetler, halkların daha fazla sömürülmesi için gerekli olan fonların birikiminde işe yarar.»

«Yurt içinde emekçi halka ait olan doğal kaynakların işletilmesi, üretilen hammaddelerin emperyalist tekellerin belirledikleri fiyatlardan ihraç edilmesi, «alıcı tekele» dediğimiz yöntem ile azgelmiş ülkelerin emekçi halklarına ait olan servete el konulmasıdır.» (1)

Bunun bir örneği Etibank'ın ürettiği boraksta görülebilir. Bir kamu kuruluşu olan Etibank, ürettiği boraksın pazarlanmasında tamamen emperyalist tekellerin istekleri doğrultusunda hareket etmek zorunda kalmakta; üretiminin çok büyük bir bölümünü, boraksta dünya ölçeğinde bir tekel olan Borax Consolidated'e düşük fiyatla satmaktadır.

Madencilik alanında, üretimde ve dağıtımda tekel durumunda olmanın temel koşullarından biri de, maden rezervleri üzerinde

denetim kurmaktır. Böylece bu rezervlerden daha ucuza maden elde edilebilecek ve rezervlerin başka şirketlerin denetimi altına girmesi önlenecektir. Rakip şirketlerin gelişiminin güçleştirilmesiyle, piyasada tekel niteliği sağlanacaktır.

Nitekim petrol sanayii de dünyada ilk tekelleşmenin olduğu, uluslararası anlaşmanın en ileri boyutlara vardığı bir sanayidir.

«Belli bir bölgede petrol üretme ayrıcalığını koparan bir şirket, üretimi denetimi altına alabilmekte ve üretim fiyatı ile yüksek satış fiyatı arasındaki büyük tekel kârından faydalanarak diğer şirketlerden çok daha süratle büyüebilmekte ve tekel niteliğini güçlendirmekteydi.» (2)

19. yüzyılın sonlarında gelişen tekeller arasında hızlı bir çatışma sürmüş ve hükümetlerden petrol üretme ayrıcalıklarının elde edilmesi için hükümet darbeleeri düzenlenmiştir. 1. Dünya Savaşını izleyen yıllarda ekonominin içinde bulunduğu bunalım sonucu petrole olan talep azalmış ve bir üretim fazlası meydana gelmiştir. Aralarındaki çekişmenin zararını gören petrol tekelleri, Standardoil, Royal Dutch Shell, AngloIrailan (şimdiki BP) 1928 yılında biraraya gelerek Achnacarry anlaşmasını imzalamışlardır. Bu anlaşmayla pazarlar tekeller arasında paylaşılmış ve fiyatları ortak olarak saptama kararı alınmıştır.

Bugünde petrol sanayine tümüyle tekeller egemendir. Dünyanın en büyük yedi petrol şirketi olan Exxon, Texaco, Gulf Oil, Mobil, Standart Oil of California, British Petroleum, Royal-Dutch Shell, 1970 yılı araştırmalarına göre, ABD dışındaki kapitalist dünyanın petrol üretiminin % 77 sini, rafinajının % 57 sini, dağıtımının % 56 sini ellerinde bulundurmak-

tadırlar. Dünyadaki en büyük 20 şirket içinde, Exxon (Standart Oil or New Jersey) ikinci, Royal-Dutch Shell dördüncü, Mobil yedinci, Texaco dokuzuncu, Gulf-Oil onüçüncü, BP ondördüncü, Standart Oil of California onaltıncıdır.

Uluslararasılaşmanın da belirgin bir biçimde olduğu petrol tekellerinin gözü açıktır. Bu tekeller yıllar yılı geri bıraktırılmış ülkelere yatırım yaparak, bu ülkelerin emekçi halkının malı olan petrolü yok pahasına çıkarmış, belirlediği fiyatlardan dünyanın dört bir yanına satmış ve elde ettiklerini ana metropollere akıtmışlardır. Halbuki dünya halklarının malı olan petrolden elde edilen gelirlerin, petrolün üretildiği ülkede kalkınma için kullanılması gerekirdi. Çünkü kalkınma bir anlamda finansman sorunudur. «Az gelişmiş ülke içinde yaratılan ve gerektiğinde ülkenin emekçi halkının yararına olarak sanayileşmede kullanılacak fonların veya diğer bir deyişle kalkınmanın sağlanacağı fonların bu içten alıkonması, yani bu ülkelerin geri bıraktırılması demektir.»

Emperyalizm, yıllar boyunca kendine ayrıcalıklar tanıyan, sömürüsünü yasalastıran yerli sömürücü sınıflara dayanarak, diğer alanlarda olduğu gibi, petrol alanında da sömürüsünü sürdürmüştür. Bu sömürüyü önlemek isteyen yönetimleri İranda Musaddık örneği, alaşağı etmiştir.

Gerek dünyada anti-emperyalist mücadelenin gelişmesi gerekse özellikle bunalımlı dönemlerde yerli sömürücü sınıfların önüne atılan kemiğin üstündeki etin azalması, sömürülen ülkelerde bazı tepkiler doğurmuştur. Nitekim 1950-59 yıllarındaki bunalımda büyük petrol tekelileri, dünya üretimi, tüketimi aştığı gerekçeyle petrol fiyatlarında ve üretici ülke-

lere ödedikleri vergilerde indirim yapmışlardır. Bu indirime karşı çıkan Venezuela, daha sonra Arap ülkeleriyle temaslar kurmuş ve petrol üreten ülkeler örgütü OPEC'in kurulması için zemin oluşturulmuştur. 1960 Ağustosunda Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan ve Venezuela'nın katılmasıyla OPEC kurulmuştur. Daha sonra Lıbya, Cezayir, İran, Abu-Dabi, Bahreyn, Nijerya, Endonezya da bu örgüte üye olmuşlardır. Bugün OPEC üyesi ülkelerdeki petrol rezervleri dünya petrol rezervlerinin % 71, 6 sıdır. Bu ülkelerde üretilen petrol dünya petrol üretiminin % 44 üdür.

OPEC'in istekleri petrol tekelilerinin yararlandığı pazarlama indirimlerinin kaldırılması ve petrol şirketlerince ülkelere ödenen mülkiyet haklarının çoğaltılması yönündeydi. Kazanılan ufak ödümlerle birlikte girişimler 1974 yılı başında yeni bir nitelik kazandı. 1960-1970 döneminde OPEC'in bildirdiği petrol fiyatları hiç değişmeksizin varil başına 180 sent dolayındaydı. Varil başına masraftan 82 sent ve vergi olarak ödenen 82 sent, satış fiyatlarından düşüldüncce petrol tekellerine varil başına 98 sent kalyordu. 1974 yılı başında OPEC'in ilân ettiği yeni fiyatlara göre bir varil petrolün satış fiyatı 1156 sent oldu. Petrol tekellerine, 700 sentlik vergi ve 10 sentlik masraf çıkınca, geriye varil başına 446 sent kalyordu. Evet, petrol üreticisi ülkelerin şirketlerden aldıkları vergi varil başına 618 sent artarak 8.5 katına varmıştı ama petrol tekellerinin de gelirleri artmıştı. Daha önce varil başına gelirleri 98 sent iken 4.5 katı artarak 446 sent olmuştu. Gericici Arap yönetimleri ve İran bu artıştan edindiği gelirin büyük bir bölümünü kendi ülkelerinin kalkınmasına harcanmamıştır. Bunun yerine, bu ülkelerin doğrudan em-

peryalist ülkelere yatırım yapmaları (Mercedes'in hisse senetlerinin alınması örneği) gerekse emperyalist ülkelere tekelleriyle mal almaları (özellikle silâhlanaarak emperyalizmin jandarmalığını yüklenmeleri) düşünülecek olursa, artıktan bu ülkelerin emekçi halından çok petrol tekellerinin yararlandığı sonucu ortaya çıkar.

Kapitalizmin tekeli aşaması olan emperyalizm döneminde ekonomiye çok uluslu tekeller egemense de, bu tekelleri türdeş bir kitle olarak ele almak; aralarında hiçbir çelişki olmadığını düşünmek yanlış olur. Bugün tekeller birçok sanayi dalında üretimde bulunmaktadır. Aynı daldaki tekeller giderek bir birleşmeye doğru yönelirken farklı sanayi dallarındaki tekeller arasında çelişkiler vardır. Ortak düşmanlara karşı pekala birleşmekle beraber, bu tekeller arasında rekabet ve çatışmalar sürmektedir. Son petrol bunalımı dolayısıyla petrol tekellerinin kârı çok fazla artarken, petrol ve türevlerine dayalı üretim yapan sanayi dallarındaki tekeller fiyatlardaki artıktan zarar görmüşlerdir. Petrol bunalımından ve petrol fiyatlarının artıktan özellikle otomotiv sanayii etkilenmiş, otomobil satışları belirgin ölçüde azalmıştır. Bu sektörde büyük ölçüde işçi çıkarmalar olmuştur. Dünyanın en büyük uluslararası şirketi olan General Motors'un 1974 yılı kârında 1973'e göre düşüş vardır.

Öte yandan petrolden elde edilen gelir, diğer bir deyişle, özellikle Arap ülkelerinin yönetimlerinin ellerinde biriken petrodolarlar kolay kolay kontrol edilmemektedir. Bunların kullanımının dengesizliği emperyalist metropollerin ekonomilerinde de belirli ölçüde aksaklıklara yol açmaktadır.

Sorunun diğer bir yönü ise

son petrol ambargosuyla az gelişmiş ülkelerin ürettikleri hammadde üzerindeki denetimlerini arttırmaları halinde neler yapabileceklerini göstermiştir. Hammadde üretisi ülkelerin OPEC örneği örgütlerde bir araya gelip, ortak hareket etmeleri, emperyalistlerin ve onların yerli ortaklarının korkulu rüyasıdır. Gerçi hammadde üretici ülkelerin örgütlenip bir arada hareket etmeleri bir aşamadır ama sorunun nihai çözümü emperyalist-kapitalist sistemde yer alındığı sürece mümkün değildir. Bunun açık bir örneği son petrolambargosunda götürülmüştür. Ambargo OPEC'ye üye olmuş zengin kapitalist ülkelere yönelmişken, petrol fiyatlarının artışıyla elde edilen ek petrol dolarları yine OPEC üyelerinin bankalarına akmıştır. Emperyalist ülkelere yapılan yatırım, onlardan satın alınan mallardan arta kalan 56 milyar dolar (784 milyar lira) OPEC üyesi ülkelerin bankalarına yatırılmıştır.

«İngiltere Merkez Bankası tarafından yapılan bir açıklamada söz konusu petrol dolarlarının % 37 si (21 milyar dolar: 294 milyar TL) İngiliz Bankalarına yatırılmıştır. Petrol dolarının % 20 si (11 milyar dolar: 154 milyar TL) Amerikan Bankalarına, % 36.5 i (206 milyar dolar: 275 milyar TL) çeşitli ülkeler bankalarına, % 6 si ise (3.6 milyar dolar: 50 milyar TL) uluslararası kuruluşlara yatırılmıştır. Petrol dolarının yatırıldığı ülkelerin tamamı OPEC üyesidirler.»

Gerek hammadde üreticisi ülkeler gerekse kamulaştırmalar birer aşamadır. Ama emperyalist kapitalist sistemde bulunduğu için son çözümlemede, üretilen hammadde alıcı tekelleri yoluyla yine düşük fiyatlarla emperyalist metropollere gitmektedir. Bu hammadde satışından elde edilen ge-

lirler emperyalist tekellerden mal ve teknoloji satın alınmasına ayrılmakta, OPEC örneğinde olduğu gibi bütçe fazlası gelirler emperyalist ülke bankalarını doldurmaktadır.

Emperyalist sömürünün diğer alanlarda olduğu gibi, madencilik alanında sona erdirilmesi ancak emperyalist denetimden kurtulmakla, emperyalist kapitalist sistemden kopmakla mümkündür. Yine de az gelişmiş ülkelerin örgütlü hareket etmeleri, yeraltı kaynaklarının kamulaştırılması, emperyalist tekellerin hiç hoşuna gitmeyen şeylerdir. Sürekli bir bunalım içinde bedelenip duran emperyalist sistemin bekası için bu gibi girişimleri de, hernekadar son çözümlenmede kendini yıkacak güçte olmasa da ezmek, yok etmek zorundadır.

Enerji Ajansının kuruluş nedenlerini yukarıda belirtilen olgularda aramak gerekir. Petrol fiyatlarının artışından olumsuz biçimde etkilenen Ortak Pazar ülkeleri ve Japonya bu ajansın kurulmasında etkin rol oynamışlardır. Yönetiminde tümüyle tekellerin egemen olduğu A.B.D, petrol tekelleriyle diğer tekeller arasında denge kurmak zorundadır. Çünkü emperyalist-kapitalist düzende, devletin görevi bir tekel grubunun değil tüm tekelci gruplarının çıkarlarının eniyi bileşimini sağlamaktır. Petrol dolarlarının kolay denetlenemiyen durumu ekonominin, tekellerin çıkarları doğrultusunda güdümünü güçleştirmektedir. OPEC örneği diğer hammadelerde tekrarlanabilir. İşte bunun için Enerji Ajansı kurulmuştur. Amaç petrol ve türevlerini tüketen tekeller buraraya getirmek, bu tekeller ve petrol tekellerinin çıkarlarını her iki tarafı da hoşnut edecek biçimde tutmak, petrol alanıyla emperyalist sömürüyü

güçlendirmek ve bu sömürüye ayak bağı olan OPEC'i yıkmaktır.

Peki bütün bunlar nasıl gerçekleşecektir? Emperyalist metropollerin en güçlüsü A.B.D'nin Dışişleri Bakanı Kissinger'in Uluslararası Enerji Ajansına önerdiği strateji bu süreci içermektedir. İlk petrolün ve petrolden kazanılan dolarların siyasal silâh olarak kullanılmasına karşı çıkılacaktır. Özellikle petrol ambargolarını etkisiz kılabilmek için gerekli petrol stokları sağlanacak ve 1973 Ekim Arap-İsrail savaşında olduğu gibi ambargonun bazı ülkelere uygulanması halinde bu ülkelere stoklardan yardım ederek ambargo etkisiz kılınacaktır. Ayrıca kurulması kararlaştırılan 25 milyar dolarlık bir fon ile petrol bunalımının ve petrodoların emperyalist sistemin parasal ve mali düzeni üzerindeki olumsuz etkileri yokedilecektir. Kissinger'in bu iki önerisi de gerçekleşme yoluna girmiştir.

İkinci aşamada OPEC üyelerinin özellikle dikbaşlı olanlarından ithal edilmekte olan petrol miktarı azaltılacaktır. Böylece ithal edilen petrol miktarındaki azalmalar, OPEC üyesi ülkelerin üretimini azaltmasına yol açacak ve emperyalist metropollerin petrol tüketiminin daha ufak bir bölümünü karşıladıklarından pazarlık güçleri zayıflayacaktır. A.B.D Maliye Bakanlığına göre, OPEC ülkeleri fiyatların düşmesini önlemek için günde 10.6. milyon varil daha az petrol üretmektedir. Bir varilden 7 dolar vergi alındığı düşünülürse bu, günde yaklaşık olarak 74 milyon dolar kayıp demektir. Üretimin düşürülmesiyle fiyatlar yüksek tutulabilmekteyse de, döviz gereksinmesi bulunan OPEC ülkelerinin geliri azalmaktadır. Ayrıca OPEC üyesi olmayan ülkelerde 30 milyar varillik petrol rezervleri bulunmuştur. Bu yeni kaynaklar petrol fiyatlarının düş-

mesi yolundaki baskıları artırmaktadır.

Petrol fiyatlarını düşük düzeyde tutabilmek için taban fiyatları uygulaması getirmek, ikinci aşamanın başka bir ögesidir. Bu konuda görüşmelerde bulunan Enerji Ajansı üyeleri, ithal edilen petrolün taban fiyatını 5-8 dolar arasında sınırlama konusunda uzlaşmaya yönelmektedirler. Ajansa üye olan ülkelerden kendi topraklarında hiç petrol üretmeyenler, bu taban fiyatlarının olanaklar çerçevesinde düşük tutulmasından, örneğin 6 dolar, yanadırlar. Böylece bu ülkelerin petrole ödemek zorunda kalacakları para azalmış olacaktır. Öte yandan A.B.D ve Kanada gibi, tükettikleri petrolün bir bölümünü kendi ülkelerinde üreten ülkeler ise ülkelerindeki petrolden edinecekleri gelirin yeni petrol kaynaklarının araştırılmasında kullanılmasını sağlamak için, taban fiyatının 8 dolar civarında saptanmasından yanadırlar. Üye ülkeler belirtilen sınırlar içinde üç aşağı beş yukarı bir fiyatta anlaşacaklar ve bu fiyattan taban fiyatı uygulaması isteyebileceklerdir. Taban fiyatları uygulaması yeraltı kaynaklarının emperyalist sömürüsünün ikinci yönüyle uygunluk halindedir. Ülkelerinde petrolü kamulaştıran Irak, Cezayir, Libya gibi ilerici Arap devletlerinin yanısıra Venezuela'da, bu yönde eğilimler güçlenmektedir. Bu durumda, yatırım yapıp petrol üretimi ile sömürü olanağı emperyalist tekellere kapanmış olacaktır. O halde, petrol fiyatları mümkün olduğu ölçüde diğer emperyalist tekellerin çıkarları doğrultusunda belirlenmelidir. Böylece alıcı tekelleri, kendilerinin üretmedikleri petrolü, bu ülkelerden ucuzca kapatmak isteyeceklerdir. Taban fiyatları uygulaması alıcı tekellerin somut isteğidir.

Örneğin 7 dolarlık bir taban fiyatı uygulanmasıyla petrol ve türevlerinin tüketen Ajans üyesi ülkeler, petrole ayırdıkları fonları, fiyatların düşmesi sonucu başka alanlara aktarabilecek ve bunu enflasyonu önleyici tedbir olarak kendi halklarına sunabileceklerdir. Enflasyonun ortalığı kasıp kavurduğu ülkelerde, baş sorumlu olarak petrol fiyatlarının artması gösterildiğinden, sağlanacak bir düşüş, emperyalist hükümetlerin kendi kamuoylarında geçici bir sürede olsa itibar kazanmalarına yol açacaktır.

Emperyalist metropoller ve Enerji Ajansı bu konuda çabalarını yoğunlaştırmış ve bazı mevziler kazanmış durumdadır. Nitekim Kissinger'le görüşen Suudi Arabistan yetkileri OPEC'in bu yıl petrol fiyatlarında yapacağı herhangi bir yeni ayarlamaya Suudi Arabistanın karşı çıkacağını bildirmişlerdir. Ayrıca Faysal-Kissinger görüşmesinde, Faysal'ın OPEC in petrol fiyatlarında bir azaltmaya gitmesi için elinden geleni yapacağını Kissinger'e bildirdiği ifade edilmektedir.

Suudi Arabistanın yanısıra OPEC'deki diğer A.B.D yanlısı ülkelerin ortak bir girişimi OPEC'i daha da güçsüzleştirecektir. Bu da Kissinger'in önerdiği stratejinin üçüncü aşamasıdır. Giderek zayıflayan, pazarlık gücünü kaybeden, petrol fiyatlarını taban fiyatlarına göre saptamak zorundakalan OPEC birgün tümüyle çökecektir.

GÖRÜLDÜĞÜ GİBİ ENERJİ AJANSI, MADENCİLİK, ENERJİ ALANINDA EMPERYALİST EĞEMENLİĞİ PEKİŞTİRMEK AMACINDA OLAN BU UİURDA ÇALIŞAN BİR ÖRGÜTTÜR. ÜYELERİ BİRTEK TÜRKİYE-NİN İSTİSNASIYLA GELİŞMİŞ ÜLKELERDİR. BAĞIMSIZ ENERJİ POLİTİKASI İZLEMeye ÇALIŞAN

FRANSA VE NORVEÇ'İN KATILMADIĞI ENERJİ AJANSINDA TÜRKİYE'NİN İŞİ NEDİR TAMAMEN ÜÇÜNCÜ DÜNYA ÜLKELERİNİN EMEKÇİ HALKLARININ MALİ OLAN PETROLE GÖZÜNÜ DİKEN BU EMPERYALİST AMAÇLI ÖRGÜTTE TÜRKİYE'NİN NE ÇIKARI VARDIR?

Enerji Ajansı öylesine bir örgüttür ki, elini veren kolunu kap-tırmaktadır. Ajansa üye olan ülkeler kendi anayasal usülerine göre 1Mayıs 1975'e değin Ajansa giriş işlemlerini tamamlayacaklardır. Ancak yönetim kurulu bu süreyi uzatabilir. Herhalde bu uzatılan süre içinde Ajansa girmeyi karşı olan ayrık otları temizlenecektir. Ajansdan çıkmak isteyen üye ülke ise 12 ay önceden başvurarak iki yıl beklemek zorundadır.

Bu ajansa üye olmakla ülkemiz üzerinde olan emperyalist denetim daha da yoğunlaşacaktır. Enerji politikamız bilgi transferi adı altında emperyalist tekellerin çıkarları doğrultusunda düzenlenecektir. Sıkıntılı anlarda Türkiye'yi tehditeden BP, MOBİL, SHELL, gibi örgütlerle işbirliği yapılacaktır. Irak, Lipya gibi ilerici Arap yönetimleriyle kurulan iyi ilişkiler sonucu sağlanan petrol gerektiğinde petrol tekellerine pompalanacaktır.

Türkiye'nin Enerji Ajansına girişi henüz resmen onaylanmamıştır. Bu girişime karşı çıkan namuslu bürokratların tutumu desteklenmelidir. Kendisi emperyalistlerce sömürülen bir ülke olan Türkiye, emperyalistlerin sömürüsünü sağlamlaştıran bu örgütte bağlarını derhal koparmalı, üçüncü dünya ülkeleri yanında yer almalıdır.

**TEKELCİ SERMAYE İLE İÇİÇE
(TİB ARAŞTIRMASI) (2. baskı)**

**ÇOKULUSLU TEKELLER VE ULUSLARARASI
TEKELCİ SERMAYE
(YILDIRIM KOÇ) (2. baskı)
İKİ KİTAP BİRARADA 5 TL.**

1. Bu konuda geniş bilgi için blez : «Emperyalizm ve Türkiye'de madencilik Alanında Yabancı Sermaye
TİB Yayınları no. 3
2. «Emperyalizmin Petrol Politikası ve Türkiye»
TİB Yayınları no. 4

Yıldırım

II. Dünya Savaşı sonrasında, uluslararası teknelci sermayenin emperyalist-kapitalist sistem içerisinde yer alan geri bıraktırlmış ülkelerde kendilerine bağımlı olarak gelişen yerli teknelci sermayeyle ile bütünleşerek aynı zamanda içsel bir olgu haline de geldiği bilinmektedir. Önceki dönemin aksine bu aşamada yatırım yolu ile sömürü, ticaret yolu ile sömürüye nazaran göreceli olarak ağırlığını arttırmış(*) ve eskiden üretimle hiç ilgisi bulunmadan, emperyalizmle yalnızca işbirliği ilişkisi içinde metropollerde üretilen malları pazarlayan komp-rador niteliğindeki burjuvazi artık uluslararası teknelci sermaye ile ortak yatırım yaparak bütünleşmiştir. Bunun sonucunda emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkelerde dışa bağımlı ve çarpık (dayanıklı tüketim malları montajı, dayanıksız tüketim malları ve taşaron niteliğinde) bir sanayileşme ortaya çıkmıştır.

Bu yatırımların finansmanı-na yardımcı olmak amacıyla emperyalizmin (uluslararası teknelci sermaye) dünya çapındaki daimi kuruluşları olan Dünya Bankası, Uluslararası Finansman Kurumu (IFC), Uluslararası Kalkınma Kurumu (IDA) gibi kuruluşların nezareti altında geri bıraktırlmış ülkelerde çeşitli kurumlar meydana getirilmiştir. Örneğin 1948-56 yılları arasında Dünya Bankası'nın kuruluşlarında teknik yardım sağladığı bazı kalkınma (!) kurumları şunlardır: Etopya Kalkınma Bankası, Seylan Kalkınma Finans Kurumu, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Panama Ekonomik Kalkınma Kurumu, Nika-

ragua Ulusal Kalkınma Kurumu vb. Bütün çabalarını genel olarak özel teşebbüsün, özel olarak da emperyalizmle bütünleşmiş yerli teknelci sermayenin yatırımlarında etkin bir rol oynamaya hasreden bu kuruluşlar Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın her köşesine yayılmıştır.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası 1950 yılında kurulmuştur. Türkiye özel teşebbüsçüleri, hükümet ve Dünya Bankası arasında bir yıl süren ortak çalışmaların bir neticesi olarak özel sanayi gelişmesinin orta ve uzun vadeli kredilerin yokluğu ile baltalandığı ve bunu sağlayacak bir kurumun eksikliği kabul edilmiş; 1950 Haziranında Bankanın kurulmasından sonra da aynı yılın Ekim ayında Dünya Bankası ile bir kredi anlaşması gerçekleştirilmiştir. Kuruluş amaçlarını belirleyen metnin ikinci maddesi; «Türkiye Sanayiine yerli ve yabancı özel sermayenin katılmasına yardım ve teşvik sağlamak» şeklinde ifade edilmiştir. Yani, Türkiye'de uluslararası teknelci sermayenin, yerli teknelci sermaye ile bütünleşmiş bir şekilde yatırımda bulunmasına yardım etmeyi amaçladığı açıkça görülmektedir. Türkiye'de Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın üstlendiği bu görev uluslararası düzeyde Uluslararası Finansman Kurumu (IFC) tarafından yürütülmektedir.

(*) Ticaret, yatırım ve borç yolları ile emperyalist sömürü bir bütündür fakat bunların göreceli ağırlıkları dönemler itibarıyla sabit değildir.

1950 yılında 12.5 milyon lira kredi ile faaliyete geçen bankanın sermayesi, 1953 yılında 25 milyon liraya çıkarılmıştır. Bu rakam 1963 yılında yine iki misli artarak 50 milyon liraya ulaşmıştır. 1963 yılının, yerli tekelci sermayenin gelişim sürecinde önemli bir atılım yılı olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bankanın sermayesi, uluslararası tekelci sermaye ile bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin artık gençlik çağını geride bırakıp olgunluk çağına girdiği 1971 yılında da büyük bir artış göstererek 111 milyon lira olmuş, 1972'de ise 193 milyona çıkmıştır. Sermayedarların en önemlileri 25 950 000 lira ile Uluslararası Finansman Kurumu (IFC) ve 30 304 250 lira ile Türkiye İş Bankası'dır. İş Bankası'nın bu payı TSKB'nin 111 milyon TL. sermayeye sahip olduğu 1971 yılına aittir ve 1972 yılındaki artırımdan sonra da aynı payın muhafaza edildiğini varsayarsak bu rakamın 45 milyon TL. dolaylarında olması gerekir. Yapı ve Kredi Bankası ile Akbank'ın iştirakleri de toplam içinde önemli bir yere sahiptirler.

Esas mukavelesindeki listeye göre Türkiye Sınai Kalkınma Bankası hissedarları şunlardır :

Türkiye İş Bankası
Yapı ve Kredi Bankası
International Finance Corporation
Osmanlı Bankası
Türkiye Garanti Bankası
Selanik Bankası
Türk Ticaret Bankası
Akbank
Banka Komerçiyale İtalyana
Banka di Roma
Hollantse Bank. Uni. N.V
Tutum Bankası
Türkiye İmar Bankası
Türkiye Kredi Bankası
İstanbul Ticaret Borsası

İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası
Çukurova Sanayi İşlet. T.A.Ş.
İzmir Pamuk Mensucat T.A.Ş.
Mensucat Santral T.A.Ş.
Macit DURUİZ
Çabir SELEK
Hazım Atif KUYUCAK
Nuri DAĞDELEN
SUPHİ ARGON
Hakkı AVUNDUK
VEHBI KOÇ

Görüldüğü gibi Türkiye Sınai Kalkınma Bankası hissedarları arasında, uluslararası tekelci sermayenin finans kurumlarının yanı sıra yerli tekelci sermayenin temsilcileri de büyük ağırlık taşımaktadır. Bu arada kanunla kurulan Ticaret ve Sanayi Odaları'nın da hissedar olması ilginçtir. (Kaynak: TSKB Esas Mukavelesi)

Banka kaynaklarına gelince, bunlar 1971 yılında 1956 milyon TL. iken, 1972 yılında 2,146 milyon TL.'sına çıkmıştır. Ana kaynak Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası)dır ve 1971 yılı borç toplamı 619 milyon TL. iken 1972 yılında 857 milyon TL. olmuştur. Yine 1972 yılı rakamlarına bakarsak Uluslararası Kalkınma Kurumu (IDA) kredilerinin 160 milyon TL., AID kredilerinin 93 milyon TL., Avrupa Yatırım Bankası kredilerinin 330 milyon TL. ve bir Alman kredi kurumu olan KFW kredilerinin ise 223 milyon TL. civarında olduğu görülmektedir. Bu rakamların da gösterdiği gibi banka kaynakları içerisinde uluslararası finans kurumları ağır basmaktadır ve önemleri gittikçe artmaktadır. Hükümet kredileri kaynakların ancak % 5'lik bir kısmını oluşturmaktadır ve 1971 yılında 86 milyon TL. olan bu kaynaklar 1972 yılında 114 milyon TL.'sıdır.

Bu kaynaklardan sağlanan krediler giderek artan ağırlıkla yerli teknelci sermayenin emrine sunulmaktadır. Kuruluş yıllarında verdiği kredilerin üçte biri 50.000 TL. sından az çok ufak krediler olduğu ve bunların çoğu otomobil tamir atölyelerine verildiği halde gelişmesinde kendisinin de katkıda bulunduğu (kendi özel amaçlarına uygun olarak) yerli

teknelci sermayenin ağırlık kazanmasıyla krediler de bu yöne akmaya başlamıştır. 1963 yılında 593 milyon lira olan istikrazları 1969 yılında 1.857 milyon liraya çıkmıştır. 1963 yılında şirket başına ortalama kredi 1 milyon TL. dolaylarında iken bu rakam 1969 yılında 2 milyon 100 bin liraya çıkmıştır.

Türkiye Sınai Kalkınma Ban-

1972 Yılı Sonu İtibariyle Türkiye Sınai Kalkınma Bankası İş-tirakleri :

İŞTİRAK :	(1.000 TL.)	
	ŞİRKET SERMAYESİ	TSKB İŞTİRAKİ
Rabak Elektrolitik Bakır	70.000	7.367
Anadolu Çimentoları	40.000	9.811
Türk Demir Döküm	17.000	2.875
Bayraklı Boya ve Vernik	4.500	750
Santral Dikiş	19.548	804
Koruma Tarım İlaçları	35.000	8.750
Yatırımlar Holding	2.504	500
Gorbon İşil Seramik	3.000	490
Plastifay Kimya End.	11.500	1.750
Makina Tarım End.	24.000	3.460
Türk Ytong	12.000	3.000
PİMAŞ	5.000	233
Çelik Halat ve Tel	27.000	6.750
Kaleflex	12.500	2.500
İleri Kimya Sanayi	10.000	1.250
Mukavva San.	25.000	6.055
TAMSAN	6.000	1.286
SASA, Suni ve Sentetik Elyaf	88.000	8.800
Nuh Çimento San.	55.000	5.500
Karadeniz Bakır İşletmeleri	445.000	31.000
AKSA Akrilik Kimya	82.500	8.250
Eaton Yale and Town	10.000	1.480
NASAŞ Aleminium	150.000	15.000
KARTONSAN	35.000	5.000
Cam Elyaf	50.000	5.000
Türkiye Maden Bankası	12.000	1.500
Kurşun San.	7.200	2.500
Ege Biraçılık	50.000	5.000
PARSAN Makine Parçaları	35.000	6.500
SİFAŞ Sentetik İplik	104.000	7.000
TOPLAM :		160.160

kası'nın Türkiye'de sermaye birikimine katkısı kredilerin yanısıra iştirakleri vasıtası ile de yürütülmektedir. Bankanın iştiraklerinin yıllar itibariyle dağılımına bakacak olursak, yerli tekelci sermayenin güçlenip atılım yaptığı yıllarda bunların önemli ölçüde arttığını görürüz. Örneğin, 1963 yılında 35.858.000 TL. olan iştirakler 1964 yılında 75.166.000 TL.'sına çıkmış; 1971 yılında 121.011.000 TL. olan iştirakler ise 1972 yılında 153.366.000 TL.'sına ulaşmıştır.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın iştirakleri incelendiğinde ortaya çıkan ilginç bir husus da bankanın hiç bir şirkette hakim bir iştirak olarak yer almamış olduğudur. Bankanın iştirakleri hiç bir zaman % 25 oranını geçmemektedir. Bu da TSKB'nin uluslararası tekelci sermaye ile bütünleşerek gelişen yerli tekelci sermayenin destekleyicisi bir kuruluş olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablodan açıkça görüldüğü gibi banka yukarıda belirtilen görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirmektedir. Örneğin TSKB'nin % 24.53 oranında iştirakte bulunduğu Anadolu Çimentoları T.A.Ş.'nin diğer ortakları % 75.39 hisse ile Belçika ve Danimarka firmalarıdır; % 25'lik bir hissesine sahip bulunduğu Türk Ytong İşveç lisansı ile üretimde bulunmaktadır; % 10 hissesine sahip bulunduğu NASAŞ Alüminyum ise ABD sermayesi ile ortaktır vs. Dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de TSKB'nin iştiraklerine Türkiye İş Bankası, Akbank ve Yapı Kredi Bankası'nın büyük ölçüde paylarının bulunduğuudur. Örneğin SASA Suni ve Sentetik Elyaf Sanayii A.Ş.'de Akbank'ın yanısıra % 10'luk bir hisse ile iştirakte bulunmuştur vs...

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın özel sektör sermaye biri-

kimine katkıda bulunması, yukarıda üzerinde durulan kredi ve iştiraklerden başka, hisse senedi ve tahvil satışı yolları ile de olmuştur. Bankanın sattığı hisse senedi ve tahviller Türkiye sermaye piyasası toplamlarının önemli bir bölümünü oluşturmuştur. 1967 yılında 5 milyon TL. olan tahvil satışları 1972 yılında 43 milyon liraya ulaşmıştır.

Bankanın sermaye piyasasının gelişmesine katkısı ilk yıllarda az iken tekelci sermayenin gelişmesine paralel olarak giderek artmıştır.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası faaliyetlerinin emperyalizmle bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin çıkarına uygun olduğunu gösteren diğer bir husus da banka tarafından yönetilen Marshall Planı (karşılık) özel yatırım fonlarıdır. Bu fonlar Türk ve Amerikan hükümetleri tarafından belirlenen öncelik sırasına göre, yalnızca özel sektöre ait olmak üzere bazı endüstri dallarının finansmanında kullanılabilir. Bu öncelik listesi sözde ülkenin en acil ihtiyaçlarının karşılanmasını amaçlamaktadır. TSKB'nin bu fonu kullanımını da Türkiye'nin ihtiyaçları (!) ile ilgili genel bir yaklaşım içindedir ve fonların kullanılacağı özel yatırımlar için kararlar (tekelci sermayenin yararına olarak) bankanın sorumluluğu altındadır. Bankanın 1962 yılına ait hesap raporu incelendiğinde kuruluş tarihinden 1962 yılı sonuna kadar imza edilen 492 milyon 178 bin liralık kredi mukavelesinin 238 milyon 636 bin TL.'si Marshall Planı Özel Teşebbüs Fonundan, 84 milyon 586 bin TL.'si kalkınma ikraz fonundan, 119 milyon 79 bin TL.'si milletlerarası banka kredisinden ve 49 milyon 876 bin TL.'si de bankanın Türk lirası kaynaklarından elde edilmiştir.

Yukarıda değinilen 25 yıllık tüm faaliyetlerinden de ortaya çıktığı gibi Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, uluslararası tekelci sermayenin II. Dünya Savaşından sonra uyguladığı politikalar çerçevesinde genel olarak özel teşeb-

büsün, özel olarak da emperyalizmle bütünleşerek doğup gelişen yerli tekelci sermayenin çıkarlarını destekleyen kurumların en önemlilerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir.

— 00●00 —

(4. sayfadan devam)

TÜRKİYE KALKINMA VAKFI

TÜRKİYE KALKINMA VAKFINA YAPILAN YARDIMLAR VE

BAĞIŞLAR :

1. Brot für die Welt, Stuttgart	US \$	30.000.—
2. Charles E. Merrill Trust, Boston		25.000.—
3. Folkenkirkens Nodhnfealp, Copenhagen		25.000.—
4. Ford Vakfı, New York		13.470.—
5. Fremmedarbejdergruppen, Aarhus, Denbark		115.—
6. John Dochian Trust, New York		13.821.43
7. Pathfinder Fonu, Boston		22.095.09
8. Population Council, New York		9.900.—
9. Türk - Amerikan Derneği, St. Louis Mo.		320.—
10. Türk Hükümeti		46.428.57
11. United Church Board for World Ministries, New York (Dünya Kiliseler Birliği)		5.000.—
12. Diğer gelir ve bağışlar (yerli ve yabancı)		15.375.66
13. Aynı gelirler		104.429.29
a) İngiltere Hükümeti - ekipman	60.715.—	
b) Mehmet Karamehmet - arazi	36.571.43	
c) İçel Valiliği - malzeme	7.142.86	
14. Varlıkların satışından gelir		46.504.51
15. Borç		2.997.93
TOPLAM(*)	US \$	378.457.48

Ayrıca «Mobil'e teşekkür başlıklı bölümde «TKV'nin geniş sahalarına yayılan çalışmaları için gerekli maddi destek kurucuların ve muhtelif müesseselerin yaptıkları yardımlarla sağlanmıştır. TKV'ye en son olarak 10.000 TL'lik bir yardımda bulunan MOBİL OİL TÜRK A.Ş.'ne teşekkür ederiz.» (TKV

Haber Bülteni Ağustos 1969 s. 16)
Görüldüğü gibi Türkiye Kalkınma Vakfı'nın finansmanının 2/3'üne yakın bir kısmı tamamen yabancı ve genellikle ABD'deki Ford Vakfı, Population Council, Dünya Kiliseler Birliği vb. gibi kuruluşlar tarafından yapılmış olması, bu kuruluşun faaliyetlerine bakma-

(*) 378.457.48 ABD doları tutarındaki bu miktar 1 Dolar = 14 TL. üzerinden 5.298.404.72 TL. eder.

dan dahi emperyalizmin çıkarlarına yönelik bir kuruluş olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye Kalkınma Vakfı'nın çalışmalarına gelince: Bu kuruluş çalışmalarına ilk önce tıpkı Barış Gönüllüleri gibi buldukları yerin sosyo-ekonomik yapılarıyla ilgili araştırmalar yapmakla başlamış (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Bilimleri Enstitüsü ile birlikte Tarsus civarı köylerde yapıp Ağustos 1970'de Türkiye Kalkınma Vakfı tarafından bastırılan araştırma) aynı zamanda kırsal alanda hızlı nüfus artışı ve pahalılığın yarattığı hızlı proleterleşmeyi yavaşlatmak için Aile Planlaması adı altında doğum kontrolü faaliyetlerine girişmiştir. Bu doğum kontrolü (aile planlaması) çalışmalarının başarısız kalması yüzünden bu faaliyet şimdilik bırakılmıştır.

Türkiye Kalkınma Vakfı Ağustos 1969'da yayınladığı haber bülteninin **Gayemiz** başlığı altındaki bölümde şöyle diyor:

«2. Dar gelirli ailelere yeni gelir kaynakları temin ederek, gelir dağılımında yaygınlığı sağlayacak.

3. Dolayısıyla bu ailelerin daha fazla tüketim yapmasını mümkün kılarak, **diğer sektör maddeleri için yeni tüketim sahaları** açabilecek.» (Altını biz çizdik TİB)

Böylece kırsal alandan şehirlere göçü yani proleterleşmeyi yavaşlatabilmek için köylerde tavukçuluk, arıcılık büyük baş hayvancılık gibi küçük üretim mülkiyeti birimleri kurarak veya olanları kendi denetimlerinde örgütleyerek köylülerin kırsal alanda kalmalarını sağlamakta, modernleşme adı altında tarımda kapitalistleşmeyi önererek ve uygulamaya koyarak çokuluslu tekellerin dolayısıyla uluslararası tekelci ser-

maye ve yerli tekelci sermayenin denetiminde olan tarım makineleri ve diğer üretim ve tüketim malları için bir pazar yaratmaktadır. Kısacası buradaki amaç Köy Kalkınması değil, proleterleşmenin bir sosyal patlamaya dönüşmemesini sağlamak ve pazar sorunuyla karşı karşıya bulunan tekelci burjuvaziye yeni pazar olanakları yaratmaktır.

Yine Türkiye Kalkınma Vakfı'nın Gayesi olarak nitelenen bölümde:

«I. f) Köy kalkınmasında ve köy seviyesinde çalışan gönüllü ve resmi örgütlerle işbirliği yaparak, köy kalkınması çabasında elbirliği sağlamak; köy kalkınmasına yönelik köy seviyesi hizmetlerin artması, teşvik edilmesi ve bu tip çalışmaların değerlendirilebilmesini mümkün kılmak.

h) Ekonomik kalkınmayı ve toplumun ekonomik yapısının gelişmesini hedef tutan çalışmaların yanısıra toplumun sosyal yapısını geliştirmek gayesini güden sosyal çalışmalarını (sağlık, aile planlaması, eğitim vb. hizmetleri) teşvik etmek.»

(TKV haber bülteni Ağustos 1969 s. 2) (Altını biz çizdik. TİB)

Görüldüğü gibi Türkiye Kalkınma Vakfı'nın gayesi yukarıda söylediğimiz şekilde birinci olarak özel mülkiyetten hareketle köysel bölgede küçük mülkiyet birimleri kurarak köylü tütuculaştırmak, ikinci olarak aile planlaması adı altında doğum kontrolü gibi çalışmalarla nüfus artışını yavaşlatmaya çalışmak, üçüncü olarak kırsal alanda kapitalistleşmeyi hızlandırarak, emperyalizm ve onunla bütünleşmiş yerli tekelci burjuvaziye yeni pazar olanakları yaratmaya çalışmaktır. Bir de bu yaptığı **sosyal çalışmalarla (!)** emperyalistlerin ve burjuvazinin pro-

pagandası yapılmaktadır. (Bu da TKV'nin ve dolayısıyla köylülere TKV'nin yaptığı yatırım ve köy çalışmalarının finansmanının Yabancılar -ABD, İngiltere, Almanya, Belçika gibi- ve yerli burjuvazi tarafından yapıldığının propagandası yoluyla olmaktadır).

Zaten bu amaçlarını TKV çok daha iyi bir şekilde kendi haber bülteninde ortaya koymaktadır: «... Çünkü bu küçük ölçekli yatırımlar, eski kendi kendine yeterli grupları (yani köylüleri-TİB) hem üretici olarak (Böylece Gayri Safi Milli Hasılaya katkıda bulunurlar) hem de tüketici olarak (böylece sanayi sektörüne yeni pazarlar açılır) para ekonomisine sokar.» (Village level Economic Investments Through The Rural Development Fund, Development Foundation of Turkey. «TKV Ocak 1970 s. 10) (Altını biz çizdik-TİB)

Görüldüğü gibi kendi kendine yeterli kapalı köy ekonomisini para ekonomisine sokmak adı altında kırsal alanda kapitalistleşmek ve açıkça uluslararası tekelci sermaye ve onunla bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin denetimindeki sanayi sektörüne yeni pazarlar açmak Türkiye Kalkınma Vakfı'nın ana gayeleridir.

Ayrıca Türkiye Kalkınma Vakfı, kredi temin edemeyen köylüye kefalet vererek kredi almasını sağlar ve bu kredi kendisinin denetiminde olduğundan kredilerin genel olarak nakden değil, aynı olarak verilmesini sağlar. Bunu sağlamak için de bir Kredi Karşılık Fonu kurmuştur. (TKV Haber bülteni Ağustos, s. 4) Böylece alınan kredi köylü tarafından nakdi olarak kullanılmayıp, mal olarak verildiğinden zorunlu olarak tekelci sermayenin pazar olanağı genişlemiş olacaktır.

İşte böylece Türkiye Kalkınma Vakfı da, Barış Gönüllülerinin köylere girişi gibi kırsal kesimde

bulunan nüfusun içinde bulunduğu zor koşullardan yararlanarak köy kalkınması ve köylünün gelirinün yükseltilmesi gibi «masum» sebeplerden hareket ederek emperyalizmin ve yerli ortaklarının propagandasını yapmakta, kırsal alandan şehirlere göçü yani proleterleşmeyi yavaşlatarak, olabilecek bir sosyal patlamayı önlemek, özel mülkiyetin yarattığı tutuculuktan yararlanarak köylünün devrimci potansiyelini söndürmek ve kırsal alanda kapitalistleşmenin örneklerini koyarak ve teşvik ederek emperyalistler ve yerli ortakları tekelci burjuvazinin denetiminde üretilen mallara yeni pazarlar yaratmak felsefesiyle hareket etmektedir. İlginçtir ki köy kalkınmasında ilerici bir atılım olan Köy Enstitülerin'in kapatılmasının üzerinden 10-15 yıl sonra köy kalkınması adına Barış Gönüllüleri gibi ABD Emperyalizminin kuruluşları ve TKV gibi emperyalistlerin ve yerli ortaklarının çıkarına çalışan kuruluşlar ortaya çıkmıştır.

Bütün bunların sonunda akla şöyle bir takım sorular gelebilir: Türkiye Kalkınma Vakfı, yaptığı çalışmalarla bütün Türkiye'de kırsal alanda bir faaliyet gösterebilir mi, yatırımlar yapabilir mi ve bu örgüt tek başına herşeyi (tarım da kapitalistleşmeyi, proleterleşmeyi yavaşlatmayı vs.) yapabilir mi, başarabilir mi? Ve öyleyse neden ilk çalışmalarına Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu gibi bölgelerde değil de, kapitalizmin en fazla geliştiği yerlerden biri olan Çukurova'nın ortasında Tarsus'da başladı?

Elbetteki hayır. Bu kuruluş elbetteki bu işleri tek başına yapacak ve başaracak değildir. Ama bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu emperyalist-kapitalist sistemin ve az gelişmiş bir ülke olan Türkiye'de emperyalizmin ve yer-

li ortaklarının ihtiyaçları doğrultusunda sistemin uyumlu bir parçası olarak çalışan bir kurumdur. Zaten «Köylerde başlatılan ekonomik çalışmalar» başlığı adı altındaki bölümde ise «Bunun yanında, muhtelif tarımsal çalışmalarda köylünün daha verimli sonuçlar almasını sağlayacak modern ve fennî metodları gösterebilmek, köylüyü bunların tatbikine alıştırmak için başarılı örnekler ortaya koyabilmek, üzerinde durduğumuz önemli noktalar» (TKV Haber bülteni, Ağustos 1969, s. 10) (Altını biz çizdik - TİB)

Görüldüğü gibi genel olarak her yeni girişimi hemencek kabul edemeyecek köylü kesimi için herşeyden önce bu girişimin başkaları tarafından başlatılması ve bunun başarılı olması zorunludur. İşte TKV de bunu çok iyi bildiğinden projesini kârlı olabilecek bir yer olan kapitalizmin gelişmiş olduğu bir bölgeden (Çukurova'dan) ve kârlı olabilecek bir yatırım sahası ile (et tavukçuluğu) başlatmıştır. Böylece şimdi başarılı gözüken bu işin propagandası yapılarak köylülerin bu yolda (TKV'nin fazla harcama yapmasına gerek olmadan) girmesi beklenebilir. Ayrıca Tarsus'taki projenin başarısının (!) (yani kârlılığının) Türkiye çapında propaganda ile benzer projelerin Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da başarılı bir girişim örneğinin de itici güç olarak kullanılmasıyla yeni girişimler tezgâhlanması daha kolay olacaktır. Zaten Aharon Ben-Asher (İsrail Dış İşleri Bakanlı-

ğı, Uluslararası İşbirliği Bölümü) Yichak Remer (İsrail Dış İşleri Bakanlığı, Uluslararası Tarımsal İşbirliği Merkezi) adındaki İsraili uzmanlar tarafından hazırlanan rapora göre Diyarbakır'da süt inekçiliği üzerine yapılacak bir projenin 27 milyon TL civarına çıkabileceği belirtilmektedir (Establishment of a Dairy Production and Training Center in Diyarbakır Province, Development Foundation of Turkey). Kısacası TKV'nin Tarsus'da uygulamaya sokarak başlattığı proje kârlı olacağı, açık ve bir propaganda vasıtası olan küçük bir proje olarak düşünülmüş bunun itici güç olarak kullanılması ile daha yeni ve amaçlara uygun büyük projelere girişme safhası başlamıştır. Bunun dışında kırsal alandaki el sanatları ve küçük meta üretimini de kendi denetiminde örgütleyerek kapitalist pazar ekonomisine sokmaya çalışmakta ve böylece köyden kente göçü yani proleterleşmeyi yavaşlatmayı amaçlamaktadırlar.

Sonuç olarak Türkiye Kalkınma Vakfı, emperyalizmin ve yerli ortaklarının propaganda, yeni pazarlar yaratmak ve proleterleşme sürecini yavaşlatma amaçlarına yönelik çalışan bir kurumdur. Ve bilinmelidir ki emperyalizme karşı verilen mücadele emperyalizm ekonomik, politik, ideolojik, kültürel bütün yönleriyle yıkılmadıkça başarıya ulaşamaz ve somut hedeflere yönelmeyip slogan düzeyinde kalındıkça mücadele yürütülemez.

(2. sayfadan devam)

PAHALILIK

iz ödemeleri, diğer taraftan devlet tarafından istihdam edilen yabancı uzmanlarla yabancı müşavirlik şirketlerine ödenen çok yüksek ücretler de eklenmelidir. Bu harcamalar vergilerin arttırılması ve buna bağlı olarak da hayatın pahalılaşmasının nedenlerinden biridir.

Emperyalistler az gelişmiş ülkelerde sömürü ve tahakkümlerini sürdürürken yerli hakim sınıflarla işbirliğine gider, sömürülerini ortaklaşa ve/veya karşılıklı anlayış içinde yürütürler (emekçi sınıf ve tabakaların soyulmasından elde edilen gelirin bölüşümünde bu sınıflar arasında çelişkiler olmakla beraber, bunlar günümüzde sınıfların mevzilenmesi açısından belirleyici olmaktan uzak çelişkilerdir). Pahalılığın ana nedeni hakim ittifakın sömürüsü olduğundan, gerek yerli tekeli burjuvazinin, gerek büyük tefeci-bezirgân ve toprak ağalarının etkisine de bakmak zorunludur.

Yerli tekeli burjuvazi emperyalistlerle bütünleşmiştir, ortaklaşa olarak bütün emekçi sınıf ve tabakaları soymaktadırlar. Tekeli piyasa koşulları altında fiyatlar sürekli olarak arttırılmaktadır. Üretimde tekelleşmenin yanı sıra, gerek üretilen ve gerek de ithal edilen malların tüketiciye ulaşmasında sık sık büyük spekülasyon olaylarına rastlanmakta, fiyatlar böylece daha da artarken sömürücü hakim ittifakı oluşturan bu sınıfların kârları fazlaşmaktadır.

Büyük tefeci-bezirgan ve toprak ağaları ise hemen hemen tek kuruş vergi ödememektedirler. Bu ise vergi yükünün daha da büyük bir kısmının artan fiyatlar şeklinde emekçi sınıf ve tabakaların sırtına yüklenmesine

yol açmaktadır.

Emperyalistlerin doğrudan doğruya yatırımının olduğu şirketlerin ve yerli tekeli burjuvazinin (büyük ithalat ve ihracatçılar dahil) de gelirlerine orantılı bir vergi ödemedikleri kesindir. Bunun nedeni bir taraftan mevcut yasaların bu sınıflar lehine hükümler getirmiş olması, diğer taraftan bu yasalar çerçevesinde bile büyük vergi tutarlarının kaçırılmasıdır.

Yetersiz vergi ödenmesi yetmiyormuş gibi çok çeşitli yollarla sanayi ve turizme yönelen tekeli sermaye (uluslararası tekeli sermaye ve yerli tekeli sermaye) devlet tarafından teşvik edilmektedir. Böylece vergi yükünün emekçi sınıf ve tabakaların sırtına yüklenmesi yetmiyormuş gibi, bir de yeni bir teşvik yükü eklenmektedir. Bunların halk kitlelerine yansması ise hayatın daha da pahalılaşması şeklindedir.

Genel olarak tekeli kapitalizm döneminde maliyetleri arttırıcı (veya daha da düşmesini engelleyici) iki diğer etken de atıl (kullanılmayan) kapasite ve rekamlardır.

Tekeli kapitalizm aşamasında piyasaya az sayıda şirketin egemen olması sonucu üretim zaman zaman kısılmakta, fiyatları arttırmak için piyasada suni mal darlığı yaratılmaktadır. Bu ise gerçi kapitalist açısından kârlı olmaktadır ama, ekonomi açısından büyük bir israf söz konusudur. Bu bilinçli israfın yanı sıra, kapitalist ekonominin anarşik işleyiş yapısı nedeniyle sık sık ortaya çıkan arz-talep dengesizliği de tüm kapasitenin kullanılmasını engellemektedir. Buna göre 1970 yılında Türkiye ekonomisinde çeşitli sektörlerde kapasite

kullanımı şu şekildeydi:

İmalat sanayiinde kullanılan ortalama kapasite yüzdeleri

Sektörler

Gıda

Dokuma

Kâğıt

Kimya

Makine

Elektrik makineleri

Taşıt araçları

İmalat sanayii (toplam)

kamu kesimi	özel kesim
85	71
84	73
100	60
89	60
74	62
100	64
69	44
83	69

(Kaynak : DPT)

Tablodan da görüldüğü gibi, kamu kesiminde kapasite kullanımını imalat sanayiinde ortalama % 83 iken, özel kesimde % 69 idi. İki rakam arasındaki fark bilinçli olarak üretimi kısırarak fiyatları (ve böylece kârları) artırmanın bir sonucudur. Kapitalist sistemin anarşik işleyiş yapısı nedeniyle eksik kapasite kullanımı gerek kamu sektörü, gerek özel sektör için aynı ölçüde geçerlidir.

Taşıt araçları üretiminde özel kesimde % 44 gibi düşük bir kapasite kullanımı taşıt maliyetlerinin yüksek gösterilmesinin ana nedenlerinden biridir. İsrafa dayalı kapitalist ekonomi, israfın maliyetini bile emekçi sınıf ve tabakaların sırtına yüklemektedir.

Tekelci kapitalizm aşamasında aynı malı üreten tekeller arasındaki rekabet ortadan kalkmamıştır. Rekabetçi kapitalizm döneminde fiyatların düşürülmesi şeklinde ortaya çıkan rekabet, tekelci kapitalizm aşamasında yerini genellikle reklâm savaşına bı-

rakmıştır. Böylece hiçbir şekilde üretken olmayan yeni bir işkolu ortaya çıkmıştır. Bu işkolunda çalışanların gelirleri, sokaklardaki, gazete, dergi, televizyon, radyo ve sinemalardaki reklamların masrafı, reklâm edilen malı alan tüketicinin sırtına yüklenmektedir. Reklâm bir şirketin gelirini arttırabilir ama maliyetler ve fiyatlar da hiç de üretken olmayan bir şekilde artar.

SONUÇ :

Emekçi sınıf ve tabakaların sömürücü sınıf ve tabakalarla ayrı ayrı uzlaşmaz çelişkileri vardır. İşçi sınıfıyla burjuvazinin (tekelci burjuvazi ve orta burjuvazi), topraksız ve az topraklı yoksul köylülükle tefeci-bezirgan ve toprak ağalarının, kırsal alanlardaki küçük üreticilerle tefecilerin, ihracatçıların aralarındaki çelişkiler uzlaşmaz çelişkilerdir. Bunlar ilk bakışta birbirinden ayrı gibi gözükür. Ama bütün emekçi sınıf ve tabakaların en acil sorunlarından biri olan pahalılığın sorumluları emekçi halkımızın ortak düşmanıdır. Emperyalistler, emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci burjuvazi ve bunlarla işbirliği halindeki büyük tefeci-bezirgan ve toprak ağalarından oluşan bu sömürücü hakim ittifak tüm emekçi sınıf ve tabakaları, yani işçi sınıfını, topraksız ve az topraklı yoksul köylülüğü kırsal alanlardaki küçük üreticileri, kentlerdeki esnaf, zanaatkâr ve memurları sömürmektedir, soymaktadır. Bu sınıfların ortak sınıf düşmanı bu hakim ittifaktır. Herbir sınıfın özgü uzlaşmaz çelişkilerinin çözümü, tüm emekçi sınıf ve tabakaların ortak uzlaşmaz çelişkisinin çözümünden geçmektedir. Bu sınıfların ortak sorunu olan işsizlik ve pahalılık, bu hakim ittifaka karşı oluşan emekçi halk cephesinin çimentosudur.

DERNEK HABERLERİ

Genel Kurulumuz toplandı : 29.3.1975 Pazar günü Tüm İktisatçılar Birliği Genel Kurulu üyelerimizin çoğunluğunun katılmasıyla toplandı. Genel Kurul'da geçici yönetim kurulunun çalışmaları ve dernek faaliyetleri tartışıldı. Genel Kurul'da seçilen yeni yönetim kurulu işbölümü yaparak faaliyete geçmiştir.

Genel Başkan	:	Aydın Köymen
Genel Sekreter	:	Bilâl Sadi Ođuz
Genel Sayman	:	Mehmet Tanju Akad
Üye	:	Abdullah Yılmaz
Üye	:	Namık Özcan
Üye	:	Sıtkı Coşkun
Üye	:	Yücel Özel
Üye	:	Tdygun Eraslan
Üye	:	Serdar Elçi

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ Panel Toplantısı Düzenledi :

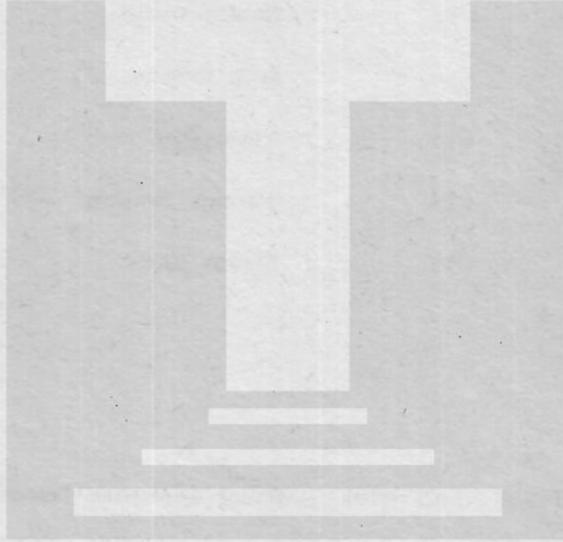
Birliğimizce 23.3.1975 Pazar günü Prof. Sadun Aren, Doç. Dr. Bilsay Kuruç, Doç. Dr. Alpaslan Işıklı ve Dr. Yalçın Küçük'ün katıldığı «1975 Yılında Türkiye'nin Ekonomik ve Sosyal Sorunları» konulu bir panel toplantısı düzenlenmiştir. Panelde Prof. Sadun Aren, Türkiye'nin karmaşık bir kapitalist yapıya sahip olduğunu ve kapitalizmin her sorunu çözerken yeni sorunlar ortaya çıkardığını bunun en belirgin örneğinin de ka-

pitalist dünyanın bugün içinde bulunduğu bunalımdır demıştır. Türkiye kapitalizminin bugün içinde bulunduğu en önemli sorunlardan bazıları- nın hayat pahalılığı, işsizlik ve döviz yetersizliği olduğunu söyleyen Prof. Sadun Aren bütün bu sorunların kaynağının kapitalist sistemin mantığı olduğunu belirtmiştir.

Doç. Dr. Alpaslan Işıklı ise yurt dışındaki işçilerin sorunlarına ve Türkiye'deki sendikacılığa değinerek, yurt dışındaki işçilerin yurda dön- meleri sonucu devrim katsayısının artacağını, işsizliğin büyüyeceğini ve döviz sıkıntısı doğacağını söylemiştir. Alpaslan Işıklı ayrıca uyanan işçi kitlesi karşısında Türk sendikacılığının önemli bir kesiminin «Partiler- üstü politika» safrasını üzerinden atmıştır demıştır.

Türkiye'nin dış ilişkileri içerisinde ekonomik ilişkilerin ağır bastı- ğını söyleyen Doç. Dr. Bilsay Kuruç ise Türkiye'nin geliştikçe kapitalist ülkelere dış ticaret, üretimin niteliği ve niceliğinin kontrolü ve AET, iş- çiler, devalüasyon, enerji ajansı gibi zorunlu ilişkiler yollarıyla daha çok bağımlı olacağını söylemiştir.

Dr. Yalçın Küçük ise Türkiye'nin 1975 yılında artık ürettiğini tüke- temeyen bir ülke haline geldiğini ve dışarıdan aldığı tüketen bir ülke haline dönüştüğünü söylemiştir.

TÜSTAV